

A LA MORT DE L'IMMORTEL JOAN RAJIČ

**На смерт безсмертнаго Јоанна Раича /
Na smert bezsmertnago Joanna Raiča**

АТАНАСИЈЕ СТОЈКОВИЋ

© Traduit par Boris Lazić

LAMENTO PREMIER

...Pleure, ô Toi, comment te nommerais-je,
famille, tribu ou patrie ? Pleure en voyant les lauriers
de sa quiétude et de sa douceur fanés. Rajić est aux pauvres Serbes
dès aujourd'hui et à jamais un nom exemplaire et sacré.

Il nous menait de sa main paternelle par l'infini 5
des siècles passés. Il dépeignit en de vives couleurs les temps agités
de nos ancêtres, les malheurs et les terreurs, le vrai patriotisme
et notre grandeur – passée hélas à l'éternité – ainsi que les étranges actes
des héros courageux et des monarques saints et fidèles.
Ils étaient tous, eux tous, enfants de la Serbie aujourd'hui déchue. 10

Ainsi l'immense faux de la mort fend les Empires
et d'un coup puissant arrache les racines.
Ô triste souvenir ! Pourquoi nourrir une telle fidélité ?
Le feu du doute brûlait dans mon cœur d'adolescent ;
âme pure, c'est toi qui l'allumas ! quels sentiments 15
emplissaient mon cœur ! comme mon sang s'emportait !
Mes joues rougissaient et brûlaient tendrement
Alors que, m'étreignant tel un père, tu bénissais
Mon cheminement vers les Muses germaniques.

...Ô, pourquoi les Parques épouvantables ne permirent-elles pas 20
que tu couronnes mon jeune front après avoir coupé les lauriers
éternels en fleur avec une serpe d'or ?

L'honneur est la rive des âmes les plus visionnaires :
sans lui les merveilleux actes des mortels reposeraient
dans un profond sommeil. Ton esprit immense et doux 25
ne volait-il pas sur les ailes d'un honneur secret
en se hâtant vers le but grandiose ? Dis-moi qui te détourna, qui,
de cette promesse ? Mais pourquoi évoquer
les jours passés qui s'engouffrent déjà dans le chaos de ces âges
Innombrables qui précédèrent le déluge ? peu importe. Reçois ce que 30
je puis te donner : un poème simple et une larme pure...

LAMENTO DEUXIEME

Non, non ! Rajić vivra dans les doux cœurs des Serbes,
il vivra infiniment dans ses sages écrits :
mais, par son âme, il vit aussi dans l'autre monde.

Nous ici sommes morts. Ici se trouve la triste et sépulcrale
vallée. Nous nous trouvons encore sur ce voilier 5
qui porte et malmène le monde par une mer aux vagues terriblement
agitées. Ici l'illusoire, la guerre et la faim, les blessures,
les tempêtes lunaires, les collines dévorées par les flammes :
ils tiennent assiégée sous leurs pressions l'humanité.

La vie est lutte et guerre éternelles : malheur et souffrance. 10
Ici la maladie ronge le corps, ici s'affaiblit le plus haut esprit :
il voit des rêves dans cette veillée. Cependant la main
puissante de la mort tire le rideau et les illusions
disparaissent. La mort nous introduit à l'existence et nous mène
vers la Sainte famille où (du destin des mortels l'origine !) 15
auprès du trône du Créateur, les séraphins cueillent
l'immortalité du merveilleux arbre de la vie et l'offrent aux arrivants.

Ainsi Rajić découvre la clef lumineuse de la vie véritable
et traverse, par la mort, la porte du temps. 20
Et il Te contemple, ô habitant des deux éternités.
Toi, dont la respiration ébranle le monde : Toi qui d'un doigt
mesure l'incommensurable infini.

Sous ses pieds une multitude immense de mondes
en éternel mouvement baigne dans l'effrayant océan
de l'espace infini, là où les vagues percent un éther de pur cristal, 25
ne sachant ni l'origine de leur départ
ni la fin de leur traversée,
et ne voyant de havre...

Rajić là-bas vit. S'il ne vivait, l'épouvantable pensée !
A elle seule elle pourrait tous nous détruire, 30
jusqu'aux foyers où ne brille nulle lumière.

Que tout mortel l'entende ! Il est de notre devoir, de notre devoir
d'être LUI et éternels.
Quand bien même l'éternel feu des étoiles dût s'éteindre et le grand soleil
s'effondrer du cercle éternel, les lourdes sphères innombrables 35
chuter dans la gueule de l'abysse :
tous nous passerons par les ruines de millions
de mondes écroulés et disparaîtrons dans l'entonnoir de la nature. »

Joan / Jovan Rajić

ПЕРВИ ПЛАЧ

« Плачи, о ТИ? Как' нареку тја,
род или племе или отечество! Плачи смиренија
зрја вјенец увадши и блакости. Раич печалним
Сербом свјашченно от днес и свјатоје имја во вјеки.

Сквоз безконечнија прошлих вјеков стези он рукоју 5
Отчеју нас вел. Он времена бурнаја предков,
Страшних погод и бјед, и отчизнољубија права
И величества нашего – ах! Прешедша во вјечност –
Живими краски описал: иројев храбрих и вјерних 10
И доблествених мировладјетель страннија труди.
Вси сија падшија ниње Сербији, били вси Чада! –
Сице огромнаја смерти коса Империји сјечет
И једним изривајет силним из корена махом!
О несчаснаја памјат, на што та велија вјерност 15
В средцје мојем јунош'ском лежаше сумнитјелни огњ;
Чистиј душе! ТИ воспали тој. Как' чувствовања
Сердце моје проницаху! Как' воскиње ми кров всја!
Как' румјанилис'ја и грјели ленити моја
Њежно, сегда ТИ јако отец обнимаја мја долго 20
К Музам Германским путешствије благословјал си.

Почто не даде Парка ужасна, златим да серпом
Вјечноцвјетушчи вјенец усјеки јуноје чело
Ти украсиш моје!

Честољубије жало јест душ вида болшаго; 25
Без негоже дивнаја счертних дјела би била
В сње глобочајшем. Не ли и твој дух истинновели
Кротко летјаше на криљех љубочестија тајна
К концу велику стремјајас? От обещчанија кто ТЈА
Кто ТЈА (скажи) отврати? – Обач' што возглашају
Днеј исчезнувших и находјашчихсја с чисље безмјерном 30
Лет пред потопом бивших? – Буди – Прими и зато
Јеже могу ТИ дати, простују пјесн и чистују слезу. »

ВТОРИ ПЛАЧ

« Не, не! Живет Раич во сердцах добрих всјех Сербов; Живет безконечно и в мудрих писанијах своих: Но он живет и душеју во ином јестеествје. Ми здје мертви. Здје јест печалнаја и погребателна Гробов јудол. Ми јешче на корабље мира	5
Ноцимоми обуревајемом страшними морја Колебјушчимсја волни. Здје сјени, војна и глад, Јазви, подлуннија бури, гори огњем рикаја, И угњетеније в осадје держат род человјеческ. Жизн јењст бран, и вјачнаја бран: здје страсти и бједи.	10
Здје недугујет тјело, недугујет дух величајши: И зрит сонија в бодрости сиј. Но силнаја смерти Десна рука завјесу откријет, и привидјенија Њецт. Смерт нас уводит в сушественост и свјетлу	15
Водит обитељ, гдје с прекрснога древа живота (сметних начало судеб!) при Творца престоље с'бирајут Серафими безсмертност и дајут приходјашчим. Сице Раич обрјет кључ златиј правија жизни, И уж' с ним отверзе смерти временнија двери:	20
И зрит ТЕБЕ, о обитатељу вјечностеј двуух, Иже диханијем мир потресајет; иже јединим Перстом неизмјеримост безконечну мјерити: Под негоже ногами множество много пливајут Вјечно вертјашчихсја миров, во океанње ужасном	25
Безконечна пространства, в разсјекајут Етира Бистрокристалнога волни; ни начало од куду; Исти начаша не знаја: ниже плавнију конца, Ниже пристанишча видја...	
РАИЧ там' живјет. Јестли би не жил: Мисл ужасна! Ти би возмогла самаја всјех нас уночтожити	30
И в самих обитељех немерцајушча свјета. Слиши всјак смертни! Должни ми, должни бит' ОН и ми Вјечни.	
Ашче б угаснул вјечни огњ и велије солнце С круга вјечна аште би спало. Всја неисчетност Шар тјаготјејушчих сокрушилис в зијаније бездни:	35

Чи вси проидем сквоз развалини всјех милионов
Миров скрушенних и восцарим ко точје природи. »

(In *Антологија старијег српског песништва, XVIII век*,
приредио Никола Грдинић, Светови, Нови Сад, р. 167-172.)

Première publication : 1802